

FRISKOLEGRANSKNING OCH SLAGSMÅLSSCEN FRIADES AV NÄMNDEN

SVT Nyheter granskning av hur skolpeng använts för att köpa skärgårdstomter och en våffelstuga i Åre prövades vid granskningsnämndens senaste möte. Nämnden ansåg att granskningens utgångspunkt låg ”väl i linje med SVT:s granskningsskyldighet” och inslagen i *Rapport* och *Aktuellt* friades avseende saklighet och opartiskhet. Vid samma möte prövades också en slagsmålsscen i den danska dramakomedin *Carmen Curlers* som sändes i repris på en tid då barn kan tänkas ta del av innehållet. Nämnden ansåg dock att scenen var relativt kort och inte utformad på ett sätt som stred mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

GRANSKNING AV SKOLPENG SOM ANVÄNTS TILL FASTIGHETSKÖP FRIADES HELT

FRIAT: *Rapport*, SVT1, 2023-03-01, kl. 18.00 och *Aktuellt*, SVT2, 2023-03-01, kl. 21.00, inslag om granskning av friskolekoncerners fastighetsköp; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 23/00793.

De aktuella inslagen var en granskning av hur flera friskolekoncerner använt skolpeng till fastighetsaffärer. I inslagen besöktes en våffelstuga som hade köpts av en skolkoncern. I en grafisk framställning visades att skolpeng hade gått till koncernbidrag som, via andra bolag i koncernen, hade gått till köpet av våffelstugan. Skolministern sa i en intervju att sådana transaktioner var tveksamma och att grunden är att skolpengen ska användas till skolverksamhet. Ägaren till koncernen som hade köpt stugan svarade i en skriftlig kommentar att den vinst som uppstår i ett företag efter att kostnader har dragits av från intäkter disponeras av ägaren.

En ägare av en annan skolkoncern intervjuades om koncernens fastighetsaffärer i skärgården. Transaktioner mellan skolkoncernens olika bolag illustrerades med grafik. Det sades bland annat att skolkoncernen hade skolverksamhet för sig i ett bolag och en av skolfastigheterna i ett fastighetsbolag. Skärgårdstomterna sålde ägaren alltså till fastighetsbolaget och skolpengen gick till skola och förskola som sen betalade hyra till fastighetsbolaget som i sin tur hade betalat ägaren för skärgårdstomterna.

Ägaren svarade i intervjun att man kunde säga att skolpengen inte hade varit en del av affären. Reportern sa att skolpengen hade gått in i verksamheten i form av hyra och undrade om det inte hade varit bättre om pengarna hade gått tillbaka in i skolan. Ägaren svarade bland annat att det inte hade spelat någon roll för verksamheten till vilket bolag hyran hade betalats. I inslaget som sändes i *Aktuellt* ställdes dessutom frågor till ägaren av en friskolekoncern utifrån en punkt i Tidöavtalet om att begränsa aktieutdelning vid kvalitetsbrister.

SVT tog del av tre anmälningar av inslagen. Anmälarna tyckte sammanfattningsvis att inslagen var vilseledande och gav intrycket av att skolpengen hade gått direkt till inköp av fastigheter. Det framställdes som att näringsidkare inte får ha intressen i mer än en verksamhet. Det utelämnades i inslagen att hyran har varit marknadsmässig. Reportern ställde misstänkliggörande frågor om bland annat aktieutdelningar.

SVT redogjorde i yttrande om inslagen i *Rapport* och *Aktuellt* för den sakliga grunden för uppgifterna om hur skolpeng använts till fastighetsköp. Bland annat pekades på hur det tydligt i inslagen med hjälp av grafik och intervjufrågor beskrevs hur koncernstrukturerna såg ut och hur pengaströmmarna gått. Inslagen ifrågasatte inte att lokalhyra över huvud taget skulle betalas. Intäkterna som gått in i

fastighetsbolaget kom från skolhyra, det vill säga från skolpengen. Eftersom skolpengen gått från det allmänna till skolan, som i sin tur har skickat en del av den till fastighetsbolaget, som även det ligger i skolkoncernen, så var det en korrekt beskrivning att skolpengen gått till skärgårdstomter.

Själva granskningen av hur allmänna medel använts var väl inom SVT:s granskande uppdrag. De utpekade parterna fick även goda möjligheter att ge sin syn på fastighetsköpen.

Granskningsnämnden skrev i sitt beslut bland annat följande: Inslagen handlade om att friskolekoncerner hade använt vinster till köp av fastigheter och att det fanns en politisk vilja att kunna kräva tillbaka skolpeng om den inte gick till skolverksamhet. Denna utgångspunkt ligger väl i linje med SVT:s granskningskyldighet och mot bakgrund av den medför den kritiska infallsvinkeln inte i sig att inslagen stred mot kravet på opartiskhet. I inslagen framgick och illustrerades det med grafik hur transaktioner hade gjorts i koncernerna när det kom till skolpeng, hyra och förvärv av fastigheter. Det framgick också att de aktuella köpen inte stred mot gällande regler, och att frågan om vinstutdelningar var en pågående politisk diskussion. Framställningen av hur inköpen av fastigheterna hade gått till inom koncernerna blev därför inte missvisande. De berörda koncerncheferna fick därtill utrymme att bemöta och ge sin syn på de kritiserade köpen och regelverket. Mot bakgrund av ovanstående ansåg nämnden att inslagen inte stred mot kraven på opartiskhet och saklighet.

SLAGSMÅL I DANSK DRAMAKOMEDI VAR INTE FÖR VÅLDSAMT FÖR BARNTID

FRIAT: *Carmen curlers* – avsnitt 4, SVT1, 2023-07-11, kl. 18.35 och 2023-07-12, kl. 14.00, dansk dramaserie med en slagsmåls scen; fråga om mediets genomslagskraft. Dnr. 23/02315.

Den danska dramakomediserien *Carmen curlers* sändes i SVT på tidig kvällstid med repris på dagtid i juli 2023. I avsnitt 4 hade en av seriens huvudpersoner, Axel, lånat en miljon kronor för att bygga en fabrik. Hans barndomsrival och konkurrent Poul intrigerade för att stoppa bygget av fabriken och lyckades få byggentreprenören att lägga ned arbetet. I en scen konfronterade Axel Poul om det avbrutna bygget. Poul hånade Axel och sedan utbytte de knytnävsslag och brottades på golvet. I inklippta tillbakablickar visades hur Poul och Axel slogs som tonårspojkar på en skolgård, omgivna av klasskamrater. Gränserna mellan skolgårdsslagsmålet och nutiden blev otydlig. Poul slängde sedan ut Axel och i nästa scen syntes hur han var blodig runt näsan. Hans arbetskamrater torkade bort blodet och konstaterade att hans näsa inte var bruten och att alla tänder var kvar. Därefter diskuterade de den dåliga ekonomiska situationen för deras företag.

En anmälare ansåg att scenen var mycket våldsam och dessutom visade mobbning och inte var lämplig att sända på dagtid.

SVT skrev i yttrande bland annat att våldet, som var motiverat i syfte att skildra den långtgående konflikten mellan de två karaktärerna, var återhållsamt skildrat i en kortvarig scen. Knytnävsslag visades ytterst kort och uppklippt. Det syntes varken blodstänk eller hördes skrik av smärta. Det förekom inte tillhyggen eller hot. I den efterföljande scenen visades att Axel inte skadats. I de korta tillbakablickarna till skolgården var Poul och Axel ungdomar och det var därav inte fråga om identifikation för barn som bestämmelsen talar om i praxis.

Innan sändning bedömdes att serien och avsnittet var lämpligt att sändas före 21 och med repris på eftermiddagstid. Ansvariga hade i detta beaktat att även danska producenten DR sände serien på dagtid.

Granskningsnämnden skrev bland annat att sändningarna innehöll en slagsmålsscen som resulterade i att en av karaktärerna blödde näsblod. Slagsmålsscenen var dock relativt kort och innehöll snabba scenväxlingar. Nämnden ansåg därför att scenen inte hade en sådan utformning som medförde att sändningarna stred mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!